

מתיקות השבת

ו"ר ע"י קהל רובלין בארה"ק

בראשות הגה"צ רבי מנחם ברוך יאזוע שליט"א
תלמידו של פוסק הדור בעל "שבט הלוי" זצוק"ל

◆ משיחורנו של מורינו הגה"צ שליט"א ◆

גבורתו העצומה של המכיר טובה

מתיקות הניסים

— מכתבים למערכת —

דברי התורה שהקימו את החולה ממסתו...

לכבוד מערכת 'מתיקות', אבקש לפרסם את מכתבי:

לצערי, אחי זבולון בן השבע עשרה לקה במחלה קשה ואשפז בבית החולים 'רמב"ם' שבחיפה למשך תקופה ארוכה. לפני כשלושה שבועות, הלכתי לבקרו, והנה אני רואה שליידו שוכב יהודי אחד, בשם ר' אפרים, מדכה ומיטה, ועצבות ומרירות גדולה על פניו. הצטערתי מאד לראות זאת, ומזה ידעתי להעריך את החסד שאחי זבולון לא ממרמר כל כה, אף על פי שגם הוא סובל ממחלתו.

ספרתי לאחי בשקט על החולה ששוכב לידו, ומיד הוא עשה תפלה קצרה ובקש: 'רבונו של עולם, שמח ורפא את החולה השוכב לצדי!' מיד אמרתי: 'אמו, וכו' למה שה' ירפא גם אותך במהרה, כמו שהבטיחו חז"ל: המתפלל על חברו הוא נענה תחלה.

והנה כעבור שניות אחדות, נכנס הבן של ר' אפרים החולה, ואמר: שלום אבא! הבאתי לך תרופה לחלי שלך! ר' אפרים הסתכל עליי ואמר בתמהון: איזה תרופה יש לך להציע לי? נהיית רופא ממקמה?! אבל הבן הוציא מכיסו גליון 'מתיקות' השבת ואמר לו: אבא, עין בזה ותראה שהמצב שלך יתהפך לטובה.

הסתברתי מאד לראות מהו הגליון הזה, ובשבתני שזהו הגליון שמגיע אלינו לבית הנקסט בכל ערב שבת, שאלתי אותו האם יש לו עוד גליון

ועל בן פברשת יתרו לא נאמר הפסוק "והאיש משה ענו מאד", כי בפברשת יתרו כבר מבארת שפלותו בכך שבאה אליו צפורה אשתו שהיתה מדגינית, וכיון שנעשה בכך שפל בעיני העם, לכן נאמר עליו בפברשת בהעלותה "והאיש משה ענו מאד".

ללא נדנד של גאווה

וכשאהרן ומרים ראו שמושה פרש מאשתו, הם חששו שהוא עושה זאת מפני שפבר לא נאה לו להיות נשוי לאשה מדגינית. ונאמת משה היה ענו מתחלתו ועד סופו ולא נכנס בלבבו שום נדנד של גאווה, וכיון שהבריות יכלו לטעות בזה שמושה נכשל במעט גאווה, לכן הדבורים הללו שהם דברו נחשבו ללשון הרע ולכן מרים נצטרעה. ויש אומרים שגם אהרן נצטרע, אלא שהתורה הסתירה זאת משום שהיה בושה לכל עם ישראל שהכהו הגדול נצטרע (ע' שבת צ).

וכיון שפנחס גלה לכל עם ישראל שפל מעשיו של משה הם לשם שמים, לכן זכה לשלום מן השמים, וזה עקר המעשה של פנחס, ואלו מה שהרג את זמרי אינו עקר המעשה. ולכן פברשת פנחס מתחילה באמצע המעשה של פנחס ומספרת על השלום שקבל מן השמים, כי זה העקר שבספור הזה: שמאהבת ה' אל פנחס על גבורתו העצומה במדת הכרת הטוב שלו למשה - נתן לו ה' שלום.

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי". צריך באור, מדוע הספור של פנחס נקטע בין שתי הפרשיות בלק ופנחס, ולא נכתב בשלמותו בבלק?

אלא, דהנה להרג את החוטאים זוהי לא גדלה ולא בזה ישתבח האדם. וכשהיה צריך להרג את זמרי, משה רבנו אמר לפנחס 'קניא דאגרתא איהו להוי פרוקא', כי אם אני אהרג יגידו שלמען כבודי אני עושה. וכשפנחס הרג את זמרי, ה' מאד העריך את המעשה הזה, מפני שפנחס עשה זאת מתוך הכרת הטוב למשה, וה' אוהב מאד את מי שיש לו הכרת הטוב.

פנחס עושה הבדלה...

ובמעשה שעשה פנחס הוא בעצם עשה 'הבדלה' בין קדש לחל - בין מעשה משה שלקח את המדגינית בקדשה ולשם שמים לבין זמרי שלקח את המדגינית לשם יצרו הרע, כי המעשה של האדם תלוי בפניו שלו.

וכמו שאמרו חז"ל לגבי מי שאוכל קרבן פסח, שאחד יכול לאכלו בקדשה ועליו נאמר: "צדקים ילכו בס", ואחד יכול לאכלו אכילה גסה ועליו נאמר: "ויפשיעם יכשלו בס".

ונראה לבאר שהסבה שהקב"ה סבב מן השמים שמושה לקח אשה מדגינית, היתה כדי להוסיף לו ענוה ושלמות על עונותיו.

« המשך המעשה בעמוד ד

פניני אגדה

• הרה"צ ר' אליהו קאהן שליט"א
משגיח דרשיבתנו •

מחיצה שאינה מספקת

אימתה בברכות (פס"ב): 'מיזם שחבר בית המקדש ונגשתה חומת ברזל המפסיקה בין ישראל לאביהם שבשמים', וכתב המהרש"א (שם), שקל זה הוא לעגנו בקשה ותחנונים, אבל לעגנו שבח והודאה הרי אמרינו (פסחים פ"ה) שאפילו מחיצה של ברזל אינה מספקת בין ישראל לאביהם שבשמים. וזכאוריה הרי מצינו שאמרו חז"ל (סוטה לה): שאפילו אם ישנה מחיצה המבדלת בין הכהנים לעם, הם בכלל ברפת הפכהנים שהם מקבצים, משום דאפילו מחיצה של ברזל אינה מספקת בין ישראל לאביהם שבשמים?

ואפשר לברך, שמה שאמרו חז"ל שנספקה חומת ברזל, הינו כלפי ישראל שבועונותינו נוצרה מעין מחיצת ברזל פזו שמונעת מאתנו להגיש את קרבת ה' ואת אהבתו אלינו, ולכן רבים טועים ולא מבקשים ומתחננים אליו יתברך, אבל כלפי הקב"ה אין שום מחיצה המבדלת וממדת רצונו יתברך לבדור את עמו ישראל בכל הברכות.

ומחיצת הברזל הזאת, ממוקמת על מחיצת הברזל שיש לכל אחד כלפי חברו, שאינו מתחשב בו, וכבר אמרו חז"ל שביית המקדש חרב מפני שניאת חנם שבנו, ועלינו לקיים 'אם פגע בך מנגל זה משכהו לבית המדרש', והינו שלא לשבת ביד בשמחיות של ברזל מפסיקות בינינו לבין חברינו, אלא לשבת עם חברינו בבית המקדש ולכבד זה את זה כראוי, ובה גם אם המחיצה חזקה כפזול, היא תתפוצץ.

ונבואתו היתה אמת ולא היה משנה מפה שה' שם בפיו, שהרי הוא ברך כפי שה' שם בפיו ולא כפי רצונו לקלל.

אם כן נבואתו היתה אמת, אבל הוא עצמו היה שקר, בעל מדות רעות ועין רעה, וכבר דרשו חז"ל ואמרו (סנהדרין ק"ה): "נאמנים פצעי אוהב ונעותרות נשיקות שונא", טובה קללה שקלל אחיה השילוני את ישראל, יותר מברכה שברךו בלעם הרשע, עין שם.

לאחר מכן הקב"ה נתן הזדמנות לכל אחד מעם ישראל לעשות מעין המעשה של פנחס ולהרג את המדוינים שהחטיאו אותם, כמו שכתוב: "צורו את המדוינים והמיתם אותם, כי צדדים הם לכם". ובפרשה הבאה נאמר: "ואת בלעם בן בעור הרגו בתרב", וחז"ל מספרים היאך הרגו את בלעם, שהוא עף באייר וכשהראו לו את הציץ נפל מטה והרגוהו בתרב. ומה היתה מהותו של בלעם, שהיה נביא

רוצה להתגרש? אכול בשר!

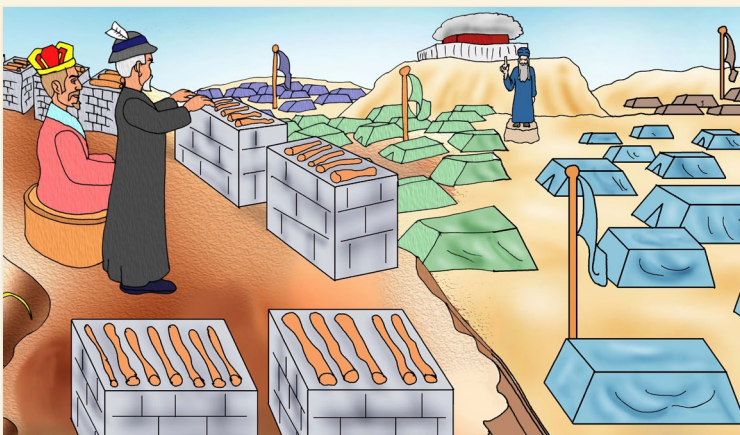
והגמרא אומרת שהתרופה לקורדיקוס - שהיא רוח רעה של מדות רעות שגורמת לאדם לרצות לגרש את אשתו - היא לאכל בשר, הינו שיזכר את עבודת הקרבנות ומהם יזכר בחדש ה' שבאברי גופו הנפרים באברי הקרבנות, ומשמחתו יחלץ ממדותיו הרעות.

פי הקורדיקוס היא רוח רעה של קנאה וגאווה שבאדם, שקבלה יושה מאבותיו והוא פתח וגדל אותם מאד עד שאבד את שפיותו. ונעבודתו של האדם היא לגדל את הרוח הטובה שקבל מאבותיו, כמו שעשה פנחס, שהתניב יחסו עד אהרן משום שהוא פתח את הרים הטובה שהיתה לו ירושה מאהרן סבו - רוח של ענוה והפרת טוב, עד שמהפרת הטוב שלו למשה, סגן את חיו בשביל להגן על כבודו.

הנה מסכת גיטין עוסקת בעגנו גרושין, ומסכת זו היא בכלל מסכתות נזיקין, כיון ששואדם מתחתנו הוא מרזב לכן זוגו, ואם הוא מזיק לכן זוגו, הוא מוכרח לגרשו כדי שלא יפגע על ידו, אבל עצם הגרושין הוא נזק, כי נעשה לגרוש שם רע של "גרוש".

והנה בפרק 'מי שאחזו' (גיטין ס"ז), הגמרא דנה באדם שאחזו קורדיקוס, ורש"י פרש מהו קורדיקוס: 'שם שדה השולטת באדם כששוחתה יין הרבה מגתו', אבל הרמב"ם שסובר שאין שדים כלל, מפרש שהחלי הזה הוא רוח רעה שיוצאת מהאדם אחרי ששתה יין, שהרי 'נכנס יין יצא סוד' ואחרי ששתה יין יצא מפניו רוח הפעס שלו, ומתוך כך אמר: תנו גט לאשתי, שאז לא שומעים בקולו, כי לא הוא דבר, אלא מדותיו הרעות הנקראות שד - שאינו שולט עליהן כרגע, הן דברו.

מרירות בלעם הצבוע

בלעם עומד ליד בלק וליד שבעת המזבחות ומברך את עם ישראל, וכנגד זה עומד משה רבנו ואומר לעם ישראל תזבחות קשות, והשאלה המתבקשת היא, מדוע באמת איננו מסכימים עם זה שלבלעם יש עין טובה, הרי הוא ברך את עם ישראל?

על כך במאמר: 'גבורתו העצומה של המכיר טובה'.

• הרה"ג ר' יוסף סאנדל שליט"א •

זכר לחרבן (א)

כתב מרן השו"ע (תקס): 'משחרב בית המקדש, תקנו חכמים שאין בונים לעולם בגין קסיד ומכירי' כבגין המלכים, אלא קד אדם את ביתו כסיד ומשיר בו אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד זכר לחרבן. השו"ע פסק בזה פדעת הרמב"ם שהביאו הטור, שאסור לבנות בגין קסיד כבגין המלכים ובבגין כזה שהוא עשוי מסיד כל, לא מועיל שישיר בו אמה על אמה לא מסידת, אלא יטוח את ביתו כטיט ויחסר כך קד כסיד על השית, וישיר אמה על אמה בלא סיד, ובה מועיל מה שמשיר, אבל דעת הטור אינה כן, שכל שמשיר אמה על אמה, אפילו אם הבגין עשוי מסיד, מועיל, והביאם המ"ב וכתב שהמהגג כשיטת הטור.

כתב האליה רבה (ס"א) שאפשר שצריך לשייר אמה על אמה בכל חדר וחדר שבביתו, משום שכל חדר נקרא בית בפני עצמו, ולהוכיח זאת, הופיר את דברי 'לקוטי מהרי"ל' שפותר שזהו כלל בכל הש"ס, היכן שמזכר בית פרושו חדר. אך השערי תשובה (ריש תקס) הביא פדחיה לדברי הא"ר את דברי היעב"ק, שדי בשיר אחד לקל חדרי הבית, וסוף לדבר מדיון המחזיקי בנכסי הגר, שאם החזיק בשדה אחת, קנה גם את חדרתה (ב"ב ע"א וע"פ תוספתא ב"ב פ"ב מ"ה), והוסיף השערי תשובה, שמי שהוסיף ובה חדר חדש, אינו צריך לשייר גם בו אמה על אמה, אלא די בשיר כל שהוא, וענין ע"ז.

חמדת מוון, חמדת מאכלים, וחדמה לדברים אסורים, ומזה מתרבים תאוות וסוגי מאכלים בכל מיני גונים מיתרים, כי בזה הוא מבלבל את דעת בני אדם מהתכלית. והעבודה שלנו היא לקנות רוח ה', כמו שצאמר במשיח "רוח אפינו משיח ה'". הינו שהוא נכניס בעם ישראל רוח ה', שהיא רצונו ונסופים לה' ויתברך ולא להבלי עולם הזה.

וכל אחד יכול לרפש רוח ה' פזאת, ולצרך כך צריך להתרחק מרוח רעה של תאוות שזה בגדר קורדיקוס או מפת שמש, שמבלבל את דעתו של האדם למישהו כמה ימים שאינו זוכר בהם את התכלית.

סגולה נפלאה: לשותות מים!

ואביי אומר, 'אמר לה לי אם' עצה למי שאחזקו מפת שמש - שהיא רוח של כעס - שאם יום אחד יש לו את המכה הזאת, עליו 'לשותות מים' כדי לזכר על ידם את חסדי ה' הרבים, שכלם מבססים על המים. ואם שני ימים יש לו את המכה הזאת, 'קצו דם מגופו' כדי לזכר את חסד הדם הנה שגופו. ואם שלשה ימים הוא לקוי ככעס וזכר הוא מלא בקנאה שהיא עמוקה בלב האדם, עליו 'לאכל בשר' כדי לזכר את עבודת הקרבנות הפזפזיה את חסד כל אברינו ובשר גופנו.

אביי עץ למי שקבל מפת שמש, שמפה זו היא תוצאה למדת הפעס שהיא אש רעה בלב. וכמו שאמרו חז"ל, "כל הפועס, כל מיני גיהנם שולטין בו". שהגיהנם הזה הוא גם בעולם הזה, ככה שמתגבש מחסר מים או שלבו לוקה ונשרף ומצטמק מהם של קנאה ועגמת נפש.

והקטרות היא תרופה לרוחות הרעות, כמו שעשה אהרן בעת המגפה, ואפשר לבאר שאהרן התבונן בכה שהרוח הרעה שהיתה להם - רוח של תרעומות וכעסים ומחלוקות - היא זאת שהרעה אותם, וכמו שהגמרא אומרת שרב המתים מתים מפני הרוח רעה או מפני העין הרעה של קנאה שבהם, ועל כן אהרן לקח את הקטרות שהיא רוח טובה שמניבה רוחות של ריחות טובים, ומזפירה לאדם את חסד הנשימות הטובות שיש לו, ומניסה רוח טובה באדם שהוא נעשה שמח בחלקו בכה שיש לו נשימות מתוקות; וממילא לא התלוננו וכה נעצרה המגפה.

נמצא, שהתרופה נגד רוח רעה של קנאה ומדות רעות - שהיא זאת שמביאה לאדם חלאים בגופו ובנפשו - היא להפיר טובה לה' על החסדים שעושה עמנו ובפרט על הנשימות המתוקות שנותן באפינו להחיות אותנו.

כל יום 'חטיף' חדש...

והיצר הרע מלבה רוח רעה של תאוות:

בחסדי ה' שעליו, הוא מתמלא בשמחה ובמדות טובות.

כי כל המדות הרעות של האדם נובעות מחסר שמחה ואהבת ה', וכשאדם מפיר

תגלית: היכן מסתתרים השדים בימינו?

הקריירות, שאין לאדם רגש כלפי הזולת וכלפי בני ביתו, ודורש מהם שישפרו אותו ואינו רוצה לשאת בעל הבית. והקריירות הטובה היא רק כלפי הבזיונות, שפשהאדם מתבזה, אז עליו להיות קר ולא להפגע. כמאמרם, 'טיבנה דשמע ואדיש חלפוק מינה בשתה מאה'.

אבל מי שיש לו קריירות כלפי בני ביתו, זוהי מחלה נוראה ותקנתו לאכלל 'בשרא שמנה'. כלומר שיתבונן בבהמות ובתרנגולות איך הם מפיסים זה את זה ולא

בדרך פזאת את מעלותיו, ועל מקום המח המגלח יניח התנגלת שנתכה שתי וערב, כדי להפיר לעצמו ולהחדיד למחו היטב את חסדי ה' שעליו. שכן התנגלת מזפירה את הקרבנות, כמו שלכן נהגו בערב יום הכפורים לעשות כפורות בתרנגולת, כי התרנגולת מזפירה לנו את הקרבנות שפפרו עלינו בבית המקדש.

השלג שיורד בתמוז...

'לתגא' - יש חלי של שלג והוא מדת

אביי מציע תקנה למי שלקוי בשמשא עתיקתא - מי שלקוי במדות רעות שנים רבות - עליו לגלח את שערות ראשו, כדי להפיר בחדס שערותיו המרמזות על המעלות הטובות שיש לו. כמו שמצינו בגזיר שמגדל את שערותיו כדי להפיר במעלותיו, כי לכל שער ושערה יש מעין משלה, והשערות מלמדות שכל מעשה טוב יש לו ערך עצום, אפילו אם הוא קטן ודק כחוט השערה.

והחולה הזה יגלח שערותיו כדי להעריך

מתנהגים בקרירות זה לזה. וכמו שאמר חז"ל (ערוכי ק), אלמלא לא נתנה תורה, היינו למדין צניעות מכתול... ודרך ארץ מתרנגול שמפיס את התרנגולת. וכן רבי יהודה בן תימא מלמדנו מידות טובות מהבהמות; עזת דקדשה מהזמור, וקלילות לעבודת ה' מהנשר וכו'.

מניין באות מחלות נפש?

ומיד אחר כך הגמרא מספרת את המעשה עם שלמה המלך ואשמדאי, ללמדנו מהי מחלת הקורדיקוס, שהיא מידות רעות שיוצאות באדם מכח אל הפעל, עד שעל ידן הוא רוצה לגרש את אשתו. וכן מספרת הגמרא: ששלמה המלך שלט על השדים והשדות, כי מפני חכמתו לא יכלו השדים להטעות אותו שיש להם איזה כח עליו, וכן שלט עליהם.

ובאמת בכל מקום לגופו, כמו שאמר חז"ל ששבב לתרגמו "שדה ושדות" - שד זכר ושד נקבה, כי בכל היא ארץ העמים והתורה שם בגדר 'מקל חובלים' (סנהדרין כד), לכן שם תרגמו שדים כפשוטו כי שם היו מחבלים ואויבים, אבל בארץ

ישראל תרגמו "שדה ושדות" - עגלות נאות להרכיב בהן בני אדם.

רכבת מימי שלמה...

וכפי שכתב ה'בן איש חי' בספרו 'בניהו', ששלמה המלך עשה בימיו את כל הפלים המפתחים, כמו רכבות עם כל חכמת המונעים וכו', אלא שהטמין זאת ונתגלו שוב בימינו. ורבי יוחנן אומר, שלש מאות מיני שדים מסתתרים בתוך שיחין ומעורות, ואפשר לראות את השדים הללו בעינים, שהם המחבלים המסתתרים במנוהרות ומזיקים לבריות ולבריאה, כפי שארע בשנים האחרונות ובפרט בשנה זו (תשפ"ד) בשמחת תורה, ועדין אנו בעצומה של מלחמה קשה.

כמו שכתב בספר 'אבן שפרוט', ש'שדים' הם אנשים ה'משדדים' את עין כל רואיהם, בקו שהם בקיאים בחכמות גדולות שרב העולם לא בקיאים בהם ונדמה כאלו יש להם כח מעל לדרך הטבע. כמו כן, יש לבאר מה שאמר רבי יוחנן שמעולם לא ראה מה זה 'שדה', כי 'שדים' בן ראה - והם חבריו של ריש לקיש, השודדים הגויים שהתחברו עמו קדם ששב בתשובה.

עצה מתוקה

בימי בין המצרים גורו חז"ל לנהוג חלק ממנהגי אבלות ולמעט בשמחה, אך אין כונת חז"ל שאדם יהיה שרוי בעצבות, כי מדת העצבות אסורה תמיד ובית המקדש עצמו נחרב מפני מדת העצבות, שעל ידי זה פאז לפגוע בחבריהם ולשנאתם, כי אדם שמר לו בלב, הוא מצער גם את חבריו, וכבר מקרא מלא מלמדנו שכל הקללות באות "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב".

ומצינו (מכות כד), שכאשר רבי עקיבא ראה את בית המקדש בהרבנו, הוא שחק, כיון שחשב כבר על הנחמה, ולמעשה, אמנם עלינו לנהוג במנהגי האבלות בימי בין המצרים, אבל יש להזהר שלא לאבד את מדת השמחה בעבודת ה', כי היא התרופה והאמצעי לזכות לבנין בית המקדש.

מתיקות שיחי

רבנו של עולם, ראה נא בעינינו, כי זה כבר ארך ימים ושנים רבות שאננו זוכים לקום את הפרשיות הרבות שצוייתנו בתורתך על מצוות התורה, שעל ידם אנו צריכים לבא לאהבה עצומה אליך, כאשר מתבוננים באברי התורה וזוכרים מכך את חסדיך שנתת לנו כאלו אברים בריאים בגופנו, ועתה נותרת בת ציון כסכה בכרם כמלוכה במקשה קעיר נצורה, ואין לנו על מי להשען אלא עליך לכה, ואליך לכה עינינו תלויות, עד שתחננו ותוציאנו מנולות לגאלה שלמה במהרה בימינו, אמן סלה.

המשך מתיקות הניסים

בזה לתת גם לי, אה היה לו לתת לי גליון אחר בשם 'מתיקות הפרשה' שגם הוא גליון מבית היוצר שלך. קראתי בו בערגה, והקראתי לזבולון אחי מתוכו פרושים נפלאים לפרשת השבוע. אחי כל כך נהנה, וממש התמלא חיות מקר ובקש ממני לקרא בעצמו את הספור שהובא בגליון.

כשהוא סיים לקרא את הספור, הוא התישב על משתו ואמר: קבלתי כחות חדשים; אין לי חשק לשבב על המשנה!... לבינתים הבו של ר' אפרים קרא בגליון 'מתיקות האמונה', וכשסיים לקרא החלפנו זה עם זה את הגליונות, וכל אחד קרא בגליון השני, בסוף נוצרה בינינו שיחת רעים ששמחה ודובכה את לב החולים, ואף את לבנו אנו.

כשנפרדנו זה מזה, למחתי מבנו של ר' אפרים את מספר השלפון שלו, ונתתי לו את המספר שלי, ואחלנו זה לזה רפואה

שלמה ובשורות טובות. והנה בשבוע שעבר פרשת בלק ביום ג', אחי זבולון שחרר מבית החולים לביתו, כשהרופאים מבחירים שחל שפור גדול במצבו הבריאותי ואין צורך להשאירו באשפוז.

אך בזה לא תם הספור... השבוע ביום שני מתקשר אלי הבו של ר' אפרים, ומספר לי כי בחסד ה' גם אביו שחרר מבית החולים! ראינו בחוש כמה גדול כחה של כל תפלה, בפרט אם היא נובעת מעמק הלב, ונאפילו אם היא נראית תפלה קצרה כמו שזבולון אחי התפלל על ר' אפרים ותפלתו נענתה.

וכן ראינו היאר הבטחת חז"ל - 'המתפלל על חברו נענה תחלה' - מתקיימת בחוש. וכן ראינו היאר דברי חז"ל אמת שאמרו שהתורה היא תרופה לכל החולים, כמו שכתוב: 'ולכל בשר מרפא'.

ביקרא דאורייתא, מ. א. מ.